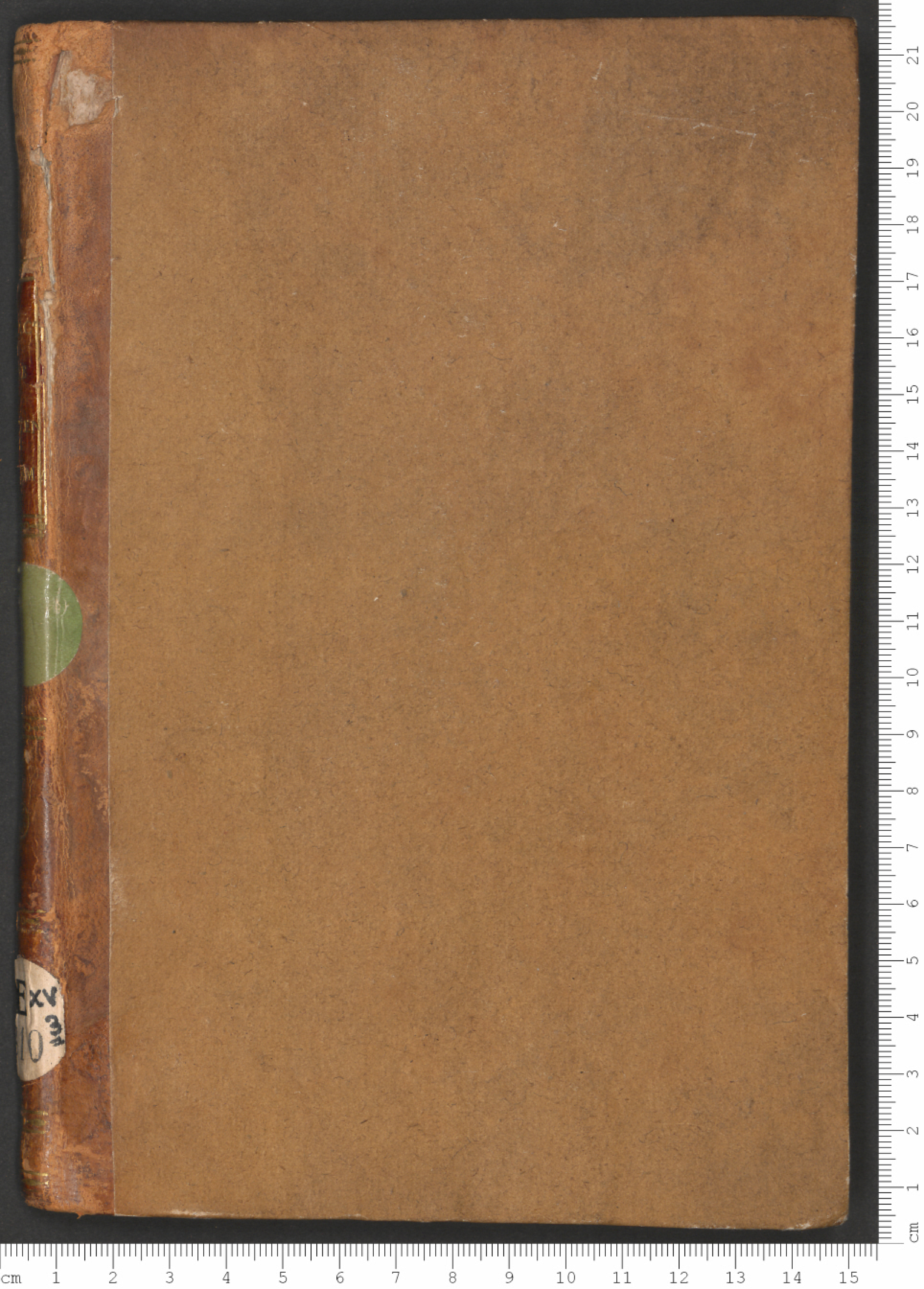
TRACT

DE

INTEN

FORM

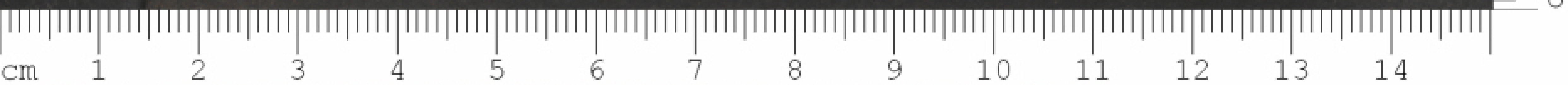
v. Copinger n.° 5714

1

Tractatus de intensione rarefacti one et condensatione formaꝝ vtilis ad totam phisicam intelligendā extractꝰ a gregorio de heremino et aliis docto ribus per magistrum Petrum tateret

a i.

Seq̄tur paruus tractatus de intensione seu augmētatione formarū vtilis ad totā phisicā intelligendā. Pro cuius declaratiōe ponūtur aliq̄ue distinctiōes

Prima distinctio

¶ Triplex potest esse augmentatio in formis scȝ pure extensiua sicut ē in formis substātialibȝ vt in forma mixti que successiue et continue acquiri ꝛ augeri pōt scōm extensionē nō tñ scōm intēsionē: q2 nulla talis hȝ gradus. Quedā est pure intensiua vt in formis spiritualibus que i intellectu recipiūt. Quedā ē intēsiua ꝛ extēsiua vt i formis accidentalibȝ ꝛ corporalibȝ sicut frigiditas ꝛ caliditas. Et aduerte ꝓ regula ꝙ forma q̄ hȝ intensionē ꝛ extensionē se hȝ ꝙ qñ fit extēsio etiā fit intēsio ꝛ ecōtra. ꝛ hoc naturaliter loquēdo

Secunda distinctio

¶ Triplex sunt forme. quedā sunt que tote simul acq̄rūtur: ꝛ nō pars post partē. vt patet de qualitatibus q̄ in aīa rōnali acquirūtur. Et alia ē forma q̄ diuisibiliter scdȝ se ꝛ quālibet partē sui est acq̄sibilis sicut est caliditas. Et isti⁹ añ quālibet ptez acquisitā est pars acquisita. Alia ē q̄ partim indiuisibiliter acq̄ritur ꝛ scdȝ aliā ptē diuisibilit̄ sic ꝙ nulla ei⁹ pars simul tota acq̄rat̄. Qd̄ pōt dari exēplū de aliquo lumie. vt ponatur casus ꝙ in instanti creet̄ vnū corp⁹ luminosum in aere disposito: quo facto in instāti illuminabit aliquā ptē aeris. volo vlterius ꝙ successiue moueatur illud corpus luminosū ad aliā partē aeris. Motuȝ est ꝙ successiue ꝓducet lumē: qd̄ lumē cū precedenti qd̄ fuit in instāti acq̄sitū facit vnū totū lumē qd̄ parti in instāti acquiretur ꝛ parti successiue

Et ꝓportionabiliter pōt dici ꝙ aliqua forma tripliciter posset corrūpi. scȝ in instanti successiue ꝛ partim in instanti ꝛ partim successiue.

Tercia distinctio

¶ Quadruplex cōiter assignatur instās i istis formis. sȝ primū instās eē rei. primū istās nō eē rei. vltimū instās eē rei. vltimū instās nō eē rei

Quarta distinctio.

¶ Aliquid dicit̄ habere primū instans sui dupliciter. vno mō q2 ipm est i aliquo instāti: ꝛ ante illud instās nec ipȝ nec aliqd ei⁹ ꝑfuit Alio modo q2 ipm ē i aliquo nstāti ꝛ añ illud instans nō fuit licet aliqd ei⁹ ꝑfuerit Et ꝓportiona' i' dicat̄ de vltimo instāti: puta ꝙ pōt capi dupl' vno mō q2 ipm ē in aliquo instāti: ꝛ post illud instās nec ipm nec aliqd eius erit. Alio mō q2 ipȝ ē i aliquo instāti ꝛ imediate post nō erit. licet aliqd ei⁹ erit. vt caliditas q̄ successiue deperdit̄. ꝓ cui⁹ maiori declaratiōe ponūt̄ aliq̄ ꝓpositiōes. Prima. oīs forma imptibilit̄ secūdū se totā acq̄sita habet vl' habuit primū īstās sui eē añ qd̄ nec ipa nec aliqd eius ꝑfuit q2 de qualibȝ tali forma verū ē dicere ꝙ ipa in instāti ē et ꝙ ipa nec aliquid ei⁹ añ illud instans ꝑfuit. Scda ꝓpositio. oīs forma ptibilit̄ acq̄sita hȝ primū instās vel habuit sui eē añ qd̄ aliquid ei⁹ ꝛ cuiuslibet qd̄ ē ei⁹ aliquid fuit. q2 q̄libet talis continue acquirebat̄ i aliquo tpe prīo ergo i instāti terminā te illud tps/ipa fuit prīo ꝯplete acquisita. Et ꝙ aliquid eius ꝛ cuiuslȝ qd̄ est eius prefuerit patet. q2 alias aliquid eius scdm se totū acquisitū fuisset simul prīo instāti terminā te illud tps ergo nō fuisset scdm se totā partibiliter acquisita. Tercia ꝓ

positio omis forma secundum se to
tam simul perdita habet primũ in
stans sui non esse ante qđ quodlibꝫ
eius p̄fuit et nichil eius erit post il
lud instans qꝛ a qualibet tali subie
ctũ aliquo mō indiuisibiliter trans
mutatur. ergo aliquo mō ipsa p̄rio
tota non est. Unde regula est quan
do aliquid ab aliquo īdiuisibiliter
trāsmutatur tūc simul ab eo trans
mutatũ est Unde quando subiectuꝫ
sic est transmutatũ a forma tūc for
ma non est. et si indiuisibiliter ergo
non primo scđm vnā partē ꝛ post se
cundũ aliā partē ¶ Quarta ꝑposi
tio Omis forma secundũ se totā ꝑti
biliter ꝑdita habꝫ primũ instās sui
nō esse añ qđ quodlꝫ eius et cuiuslꝫ
qđ fuit aliquid eiꝰ post fuit. ¶ Qui
ta ꝑpositio: nulla forma indiuisibi
liter ꝑdita hꝫ aut habuit vltimũ in
stans eē rei ī quo aliquid eiꝰ fuit qꝛ
oīs talis hꝫ primũ instans nō eē añ
qđ quodlꝫ eiꝰ fuit post quod nichil
eius erit. ergo si hēat illud vltimuꝫ
instās sequitur ꝙ illa duo instantia
erūt imediata. scꝫ primũ non eē: ꝛ vl
timũ instās ¶ Sexta ꝑpositio nul-
la forma secundũ se totā partibilit̄
ꝑdita habuit vltimũ instans sui eē
ī quo aliquid eiꝰ fuit post qđ nichil
eius fuit. qꝛ quelibꝫ talis habuit pri
mum instās in quo nichil eius fuit
Septima ꝑpositio ꝛ vltima princi
cipalit̄. oīs forma scđm se totā ꝑtibi
liter ꝑdita habuit vltimũ instans ī
quo ipa fuit: post qđ nō qđlꝫ eiꝰ fuit
¶ Sequũtur alique regule de intē
so et remisso alicuius forme

Utrum alicuius in-

tentionis vel alicuiꝰ forme que con
tinue et successiue acquirit̄ sit dare
primũ intēsũ ꝛ alicuiꝰ remissiōis sit
dare primũ remissũ. Pro cuiꝰ solu-
tione supponit̄ ꝙ primũ intēsum est
istās ī quo verũ ē dicere. hec forma
ē nūc primo intensa in subiecto. Et
primũ remissũ ē illđ istās ī quo verũ
ē dicere: hec forma ē nūc p̄io remis
sa ī subiecto: ꝛ scđm hoc ponūt aliq̄
ꝑpositiōes ¶ Prima sicut añ omē
mutatũ ē mutaũ/ et añ oē mutatum
ē moueri/ ꝛ añ oē moueri ē moueri:
ita ante omne intensũ est intensũ: ꝛ
hoc in forma que cōtinue ꝛ successi
ue acquiritur. Sed dices quomo-
do intelligis ꝙ ante omne muta-
tum est mutatum et ante omne mu
tatum est moueri. Respondeo
ꝙ sic debet intelligi. i. añ quodlꝫ in
stans in quo vere dicitur: hoc ē mu
tatũ verũ fuit dicere: hoc mouetur.
Et similit̄ verꝫ fuit dicere hoc ē muta
tũ ¶ Et ponitur regula in subiecto
qđ mouetur nō est dare primũ istās
in quo subiectũ qđ sic mouet̄ sit mu
tatũ vel moueatur. Est tñ dare pri-
mũ instās in quo nec mouetur nec
ē mutatũ sicut instās in quo incipit
moueri. Scđa regula. nō ī qualibet
intensione est dare primuꝫ intensũ
vt pꝫ qñ aliqua forma successiue ac
quiritur in subiecto. in tali aūt intē
sione īpossibile est dare primũ intē-
sum ¶ Tercia regula. nō in quali-
bet remissione est dare primũ remis
sũ. vt patꝫ in forma q̄ successiue dep
ditur vel remittitr. Quarta reg̃la
in aliqua intensione est dare primũ
intensũ eē vt si esset aliquod subie-
ctum ī quo esset aliqua forma. ꝛ deꝰ
in istāti causaret vnũ gradũ/ ꝛ ime
diate post ꝑtibiliter acq̄ratur tunc
illa forma hēret primũ intēsũ ī illo
instāti. ¶ Quīta regula. in aliqua
remissione ē dare primũ remissũ eē
vt si eēt aliquod subiectũ in quo eēt
aliqua forma: ꝛ deꝰ ī instāti corrũ
pat vnā ꝑtē illiꝰ forme. et imediate
post ī tp̄e ꝑtibiliter corrũpat. tūc in
illo istāti eēt dabile primũ remissuꝫ

Circa predictas re-
gulas ꝛ questiones mouet parum
dubiũ vtrũ deꝰ possit facere aliquẽ
rẽ solũ durare ꝑ instans. Et arguit
ꝙ nõ qꝛ vel illa res destrueret in tẽ
pore vel in instanti. nõ videtur ĩ in
stãti: qꝛ vel in illo instãti in quo ip̃a
est qḋ nõ videtur: qꝛ tũc simul eẽt ꝛ
nõ esset. patet qꝛ in illo instãti esset
destructa: qꝛ qñ aliq̃d impartibilit
vel totũ simul destruit: tunc primo
destructũ est. nec in instãti sequẽti:
qꝛ vel esset in instanti immediato
qḋ nõ est dicẽdũ qꝛ duo instãtia nõ
sunt sibiinuicẽ proxima vel imme-
diata. Nec mediato qꝛ tũc plus du
raret ꝙ̃ ꝑ instans. Nec in tp̃e quia
nullũ est tp̃s in quo possit eẽ verum
ꝙ illa res sit p̃io destructa ¶ Pro
solutione huius argumẽti qḋ vide
tur tãgere gregorius ponitur talis
regl'a. Res q̃ solũ durat ꝑ istãs hꝫ
primũ instans sui eẽ ꝛ vltimũ instãs
sui eẽ ꝓ desinit. ꝛ sic bene cõceditur
ꝙ in illo instanti quo est desinit eẽ.
sed nõ sequit ergo simul est ꝛ nõ est
qꝛ adhuc ip̃a est imediate post illḋ
nõ erit vñ vltimũ instãs eẽ rei ẽ in-
stans in quo verũ est dicere hoc est
ꝛ imediate post hoc nõ erit. Sꝫ du-
biũ est vtrũ debeat cõcedi ꝙ in illo
instanti destruat. Respõdetur ꝙ te
nẽdo istã regulã illud qḋ ipartibili
ter ꝛ scd̃m se totũ simul destruit qñ
destruit p̃io destructũ est ꝛ nõ cõce
ditur ꝙ in illo instãti destruat. Sꝫ
si quis velit negare istã regulã ꝛ ve
lit dicere ꝙ ꝓpositio de destruitur
exponitur sicut illa de desinit ꝛ dice
retur ꝙ destrueretur in illo instãti
sꝫ tũc nõ ẽ destructa: ꝛ ꝙ erit destru
cta qñ nõ erit. Et illud forte nõ est
incõueniẽs cõcedere magis ꝙ̃ cõce
dere ꝙ aliq̃d sit destructum de quo
nunq̃ sit verũ dicere ꝙ destruitur.

Sꝫ tenẽdo primũ modũ q̃ videt eẽ
gregorii diceret ꝙ hec ꝓpositio a
destruit. totũ sit põt capi in sensu ꝓ
p̃io vel ĩ sensu ĩproprio. in sensu ꝓ-
p̃io nũq̃ cõcedit ꝙ a destruat quia
vl' destrueretur diuisibiliter vel idi
uisibiliter. nõ diuisibiliter vt notuꝫ
est. nec indiuisibiliter qꝛ qḋ indiui
sibiliter destruitur tũc primo destru
ctũ est ꝛ nõ fuit destructũ ꝛ tũc p̃io
nõ est ꝛ imediate prius fuit. Sꝫ de
tali nũq̃ est verũ dicere ꝙ primo fu
it destructũ nec in instãti nec in tp̃e
Aliomõ põt capi in sensu ĩproprio
ꝛ tũc sensus est a erit totũ destructũ
ꝛ sic cõceditur. Cõcedo etiã ꝙ erit
destructũ in instanti in nullo tñ in-
stãti erit p̃io destructũ ꝛ sic cõcedi
tur ꝙ erit destructũ in instãti medi
ato imo ĩ infinitis qꝛ in toto tp̃e se
quẽti in quo nõ erit erit destructum
Etiã isti cõcedũt ꝙ aliq̃d est destru
ctũ de quo nũq̃ fuit verũ dicere ꝙ
destruitur. Et ꝑ hoc põt solui argu
mentũ de trãsmutatiõe subiecti qḋ
põt sic formari. Si eẽt aliq̃ forma q̃
solũ duraret ꝑ instãs seq̃ret ꝙ ali-
quod subiectũ posset ab ea trãsmu
tari sꝫ hoc ẽ falsũ. pꝫ qꝛ vl' trãsmuta
retur ĩ illo instãti qḋ dꝛ vltimũ in-
stãs rei vl' in alio. nõ p̃io qꝛ tũc seq̃
retur ꝙ tũc eẽt p̃io trãsmutatũ qꝛ
trãsmutat totũ simul. vl' imptibilit
tũc p̃io trãsmutatũ est sꝫ hoc ẽ fal-
sũ qꝛ tũc nõ eẽt. quia dicit aristo. vi.
phisicoꝝ ꝙ om̃e qḋ trãsmutatũ est
qñ p̃io trãsmutatũ est fit ĩ eo a quo
trãsmutatũ est ĩdo eẽt sub nõ eẽ: qꝛ
trãsmutatio fit de eẽ ad nõ eẽ. nec ĩ
instãti mediato qꝛ tũc ꝑ tp̃s mediũ
eẽt sub forma qḋ est falsuꝫ. Soluat
sicut primũ argumẽtũ capiẽdo ĩ sen
su ꝓprio vl' in sensu ĩproprio. Et sit'r
possꝫ solui argumẽtũ de q̃totiꝰ ꝛ vo
lo ꝙ deus ꝓducat vnũ angelũ in ĩ
stãti cui ĩ illo istãti det cognitionẽ

sufficiẽtẽ ad merẽdũ ⁊ ꝑcipiat sibi
ꝙ ꝙ̃totius poterit post illud instãs
diligat deũ ⁊ mereat᷑. Tũc vel mere
tur in instãti vel in tẽpoꝛe. Nõ in in
stãti qꝛ vel in instãti mediato vel ĩ
mediato/sed nullũ illoꝝ ẽ dicendũ.
Nõ in tꝑe qꝛ illa dilectio tota simul
ꝓducitur ergo ĩ instãti. Etiã ante il
lud tẽpus esset alia ⁊ alia pars ꝓce
dens sic ꝙ nulla ẽ particula illi⁹ tẽ
poꝛis quã nõ ꝓcedat aliqua. Respõ
detur ꝙ illa dilectio esset simul to=
ta ꝓducta ⁊ tñ in nullo instãti erit
pꝛimo tota ꝓducta et erit ꝓducta ĩ
tẽpoꝛe ⁊ nullũ tẽpus erit post a an=
teꝙ̃ sit pꝛoducta. Et per hoc soluit᷑
argumẽtũ de ꝙ̃cito qꝛ tũc sequeret᷑
ꝙ de⁹ nesciret ꝙ̃cito illa res pone=
ret᷑ in esse puta illa dilectio dico ꝙ
sciret qñ posita esset ĩ esse ⁊ esset po
sita in esse in instãti: ⁊ tñ in nullo in
stãti esset pꝛimo posita in esse. Etiã
in nullo instãti poneret᷑ pꝛimo ĩ esse
seu ꝓduceret᷑. qꝛ tũc essȝ pꝛimo ꝓdu
cta: qꝛ qd̕ ĩptibiliter ⁊ secũdũ se to=
tũ ꝓducitur tũc pꝛimo est ꝓductum
Dico vlterius ꝙ erit aliq̃ res ꝓdu/
cta p⁹ a istãs quã de⁹ nesciret ita ci
to esse post a quin sciat eã citi⁹ esse
post a. et pro exẽplo capio aliquã rẽ
quã scit immediate secundum se to
tam productã post a: illa res nõ erit
ita cito post a quin erit citius post
a/ergo de⁹ nõ sciet eam ita cito esse
post a quin sciat eaȝ esse citius post
a. Et ꝑ hoc soluit᷑ argumẽtũ qd̕ po=
test formari Si hoc esset verũ seque
retur ꝙ deus nesciret quancito illa
res poneretur ĩ esse tota simul: quia
de⁹ nescit illã rẽ pꝛimo esse in instã/
ti ĩmediato qꝛ nullã est tale. nec me
diato qꝛ tũc nõ fieret quãcici⁹. vel ĩ
mediate ergo ĩ tꝑe pꝛimo sciret illã
rẽ esse. Cũ ergo in qualibet particu
la illi⁹ tꝑis vere ponat᷑ illa res tota
in esse ⁊ de⁹ nõ videret aliquã ꝑticu
lã tẽpoꝛis quin ante eã videret par
tẽ illi⁹ sine statu sequit᷑ ꝙ de⁹ pꝛimo
videret ꝙ̃cito illa res poneret᷑ ĩ esse

¶ Sequitur de immediate

Utrũ deus possit facere duos ãgelos vnũ ĩmediate p⁹
aliũ. Et videt᷑ ꝙ nõ qꝛ tũc seq̃ret᷑ ꝙ
duo ĩstãtia essẽt ad ĩuicẽ ĩmediata:
qꝛ q̃libet ĩ ĩstãti ꝓduceret᷑ cũ q̃libet
et impartibiliter et secundũ se totuȝ
pꝛoduceret᷑. Sequitur etiaȝ ꝙ alicu
ius rei ꝑmanẽtis esset dare vltimuȝ
instans sui nõ esse: quia ĩ illo instan
ti in quo pꝛimus ꝓduceret᷑ verũ est
dicere de illo iste ãgelus nõ est ⁊ im
mediate post hoc erit. Sequeret᷑ eti
aȝ ꝙ alicui⁹ rei ꝑmanẽtis non esset
dare pꝛimũ instans sui esse. patet qꝛ
illius secũdi ãgeli qꝛ si haberet pꝛi/
mũ instãs sui esse sequeretur ꝙ ha
beret instans in quo verũ est dicere
hec res nũc ẽ ⁊ immediate ante hoc
nichil ei⁹ fuit. Et sic opoꝛteret dice
re ꝙ nõ esset ĩmediate ꝓducta vl᷑ ꝙ
duo ĩstãtia eẽnt sibi ĩuicẽ ĩmediata

¶ Pro solutiõe ẽ aduertẽdũ ꝙ im
mediate potest capi dupliciť. Uno=
mõ pure negatiue ⁊ tunc significat
ꝙ scd̕ȝ ẽ factũ post pꝛimũ ⁊ nullũ me
diũ erit anteꝙ̃ sit post eũ factum. vt
iste ãgelus ẽ ĩmediate fact⁹ post a
sic exponit᷑ iste ãgelus ẽ factus post
pꝛimũ ⁊ nullũ mediũ ẽ anteꝙ̃ secun
dus angelus sit post eũ fact⁹. Et sic
cõcedit᷑ ꝙ de⁹ potest facere vnũ an
gelũ ĩmediate post aliũ Alio mõ ca
pitur ĩfinite ⁊ tũc significat ꝙ in ali
qua mensura indiuisibili ĩmediata
in instãti erit fact⁹ secũdus ãgelus
⁊ sic nõ ꝯceditur ꝙ deus possit face
re vnũ angelũ immediate post aliũ
Et ad rationes dicit᷑ ꝙ pꝛima satis
soluitur. nõ eni sequitur hoc indiui
sibiliter ⁊ totũ simul ⁊ ĩpartibiliter
ꝓducitur ergo in instanti. Due vl=

time possunt concedi et nõ est incon ueniens p potentiã diuinã. Dicunt tñ aliqui q secundus ãgelus habe bit primũ instãs non in tpe sz i euo. Sed quereret aliqs vtrũ ista posset cõcedi imediate post hoc istãs erit tps: et videtur q nõ qz nullũ tps erit imediate post hoc instans. qz quo- cũqz detur adhuc aliud precedit pu ta eius pars qz ante quãlibet ptem tpis erat aliqua pars. Rñdetur bre uiter q pter acceptiones de ly ime diate: dico q imediate adhuc capit pure affirmatiue et tũc idẽ est q añ oĩa instantia illius tpis sequẽtis et facit terminũ seqñ supponere cõfu- se tm̃ sicut ly semp vbiqz et eternum Et ideo est magna differẽtia inter istas duas ppões imediate p9 hoc instãs erit tempus. et tps imediate erit post hoc instans qz prima est ve ra et est sensus ante oĩa instantia tẽ poris sequẽtis erit tps. Sed dubiũ est adhuc de ly imediate. nã posset quis querere vtrũ prio instãti sit tẽ pus imediatũ. Et videtur q non qz omne tps est diuisibile et eius pars est prior eo et p cõsequens instãs er go nullũ tẽpus esset imediatũ instã ti. Respondetur ponẽdo talẽ diuisi onẽ. aliqđ tempus esse imediatum instãti põt intelligi dupliciter. Uno modo sic q inter ipsum et instãs nul lũ sit mediũ neqz q sit pars eius ne qz aliquid aliud. et sic nullũ tps dr eẽ imediatũ istãti Aliomõ tẽpus dr eẽ imediatũ instãti qđ terminatur instãti nec aliquid mediat quin sit pars eius et isto modo põt cõcedi tẽ pus esse imediatũ instãti. ¶ Et ad huc p maiori declaratiõe de imedi ato ponitur alique ppões. Aliqua vniuersalis semp erit vera si semp formetur cuius imediate post istãs infinite eius singulares erunt false Patet de ista vniuersali in quolz i

stãti futuro de9 erit quotiẽscũqz for mabitur semp erit vera et tñ imedi- ate post istud instans infinite eius singulares erũt false. qz infinita in stantia que nunc sunt futura imedi ate erũt pterita. etc. Ex quo sequit q in aliquo instanti infinite singu- lares incipiũt esse false que imedia te post illud instãs erũt vere. vt pa- tet de singularibus illius vniuersa lis. Ex quo sequitur q iã incipit ali qua singularis vniuersalis pcedẽ tis esse falsa que nõ incipit esse vera nec desinit eẽ vera. nec quacũqz da ta infinite prius incipient esse false q̃ illa et infinite prius desinẽt eẽ ve re q̃ illa. Similiter aliqua vniuer- salis est impossibilis cuius imedia te post hoc istãs ifinite singulares erũt vere: pz de ista in nullo instanti futuro deus erit q̃ est ipossibilis sup posito q instantia futura erunt tñ imediate post illud instans infinite singulares erũt vere: vt patet intuẽ ti. Et p maiori declaratiõe notãdũ ẽ q iste ppões de imediate sic pos- sunt exponi vt ista imediate p9 hoc instãs ifinite singulares erũt vere: sic post hoc instãs infinite singula- res erũt vere: et nullũ erit istãs post hoc instãs quin inter illud et hoc in stãs infinite singulares erũt vere et sic pz qualit tales põt dici vere. Sz vt aliqua que prius dicta sũt sint no bis magis manifesta arguitur contra aliqua. Et prio volo pbare q nulla forma cõtinue intẽdatur. qz sequeretur q aliqua forma eẽt forma infinita: cõ sequẽs est falsũ igitur. sña pbatur. et volo q sit tempus vni9 hore cui9 in stans initiãs sit a et terminans sit b tũc ar sic in infinitũ minor pars al bedinis q̃ hec tota albedo acqsita i b fuit post a: ergo hec albedo acq sita i b ẽ infinita. pbatur sña qz qlibz pars albedinis acquisita post a est

alicui⁹ magnitudis intēsiue ꝛ in infinitū aliq̄ ē minor igit̄ illa ē infinita ꝓbatur an̄s qꝛ plus q̄ i duplo aliqua ps albedis acq̄sita posita ē mior q̄ tota albedo: igit̄ negat̄ ɔn̄a. Dico tn̄ q̄ bn̄ sequit̄ i ifinitū aliq̄ pars albedis acquisita p⁹a:ē minor ergo hec tota ē in ifinitū maior. ¶ Et si dicatur cōtra bn̄ seq̄tur ista albedo ē in ifinitū maior q̄ illa ps ergo tota ē infinita. Dico q̄ si illa capiat̄ relatiue q̄ ē vera ꝛ supponit cōfuse tm̄ sꝫ nō valet ɔn̄a. si capiatur demonstratiue bn̄ seq̄tur sꝫ sicut ɔn̄s ē fl̄m ita ꝛ an̄s ¶ Conseq̄nter arguit̄ videndo ꝓbare q̄ ois forma ꝯtibilit̄ ꝑdita hꝫ vel habuit vltimū instans sui eē. Et arguitur sic. forma ꝯtibiliter ꝑdita hꝫ vel habuit vltimū istās post q̄d nō quodlꝫ ei⁹ fuit: aliqd tn̄ eius fuit. hoc etiā supposito ꝑ vnā ɔclusionē sup⁹us positā. Arguitur sic. aliqua ps illius forme post illud instās nō fuit ꝛ aliq̄ fuit: tūc capiat̄ illa ps q̄ post illud instās non fuit tūc ista pars in istāti a fuit ꝛ postea nō fuit ergo hꝫ vltimū instās sui eē Respondetur q̄ aliqua entitas illi⁹ forme erit post a ꝛ aliq̄ nō erit post a/sicut illa forma non erit. Dico tamen q̄ nulla entitas illius forme est in instanti a cuius nichil fit post a imo cuiuslꝫ ētitatis ipius forme i a existētis erit aliquid p⁹ a. Dico vlterius q̄ impossibile ē ꝓcise sumere ētitatē illius forme q̄ imediate nō erit post a. Et similit̄ ipossibile ē sumere totā ētitat̄ forme a q̄ ꝓcise erit imediate post hoc instās. qꝛ impossibile ē significare maximā ꝑtē illi⁹ forme a q̄ erit post illud instās: qꝛ nulla erit talis. ¶ Secundo sic ad idē ꝛ volo q̄d sit aliq̄d corpus puta a. ꝛ volo q̄ multiplicet suā spēm vsqꝫ ad speculū i maxima distātia i quā pōt ita q̄ causet suā imaginē i speculo ꝛ ponatur q̄ in istāti icipiat elōgari cōtinue a speculo tūc seq̄tur q̄ i illo istāti illa imago ē ꝛ post non erit cui nō possit i maiori distantia causare ¶ Rn̄detur q̄ illd̄ argumētū hꝫ dubiū: p̄rio de imagie cū multi negent tales imagines ꝛ dicūt q̄ sūt vere res. Dico vlteri⁹ q̄ nō ē dare maximā distantiā i quā aliquod agēs pōt agere. sꝫ bn̄ mimā in quā nō pōt q̄ est maior qualꝫ distātia in quā pōt. Ex quo sequit̄ q̄ nō ē dabilis aliqua distātia i quā agēs possit qui maiorē possit. ꝛ sic non habetur vltimū instās imaginis: sꝫ bene p̄mū instās nō esse q̄d est instās i quo p̄imo ꝑuenit ad mimā distantiā i q̄ nō pōt. Itē volo q̄ sit aliq̄d visibile in maxima distantia in qua potest videri volo vlteri⁹ q̄ icipiat elōgari cōtinue ab oculo. notū est q̄ visio in instāti i quo visibile incipit elōgari est ꝛ im ediate post hoc nō erit ergo habebit vltimū instās sui eē Respondetur ꝑ aliquas ꝓpositiōes. Et p̄rio ponitur vna distictio q̄ quadrupliciter pōt imaginari distātia i qua agēs agit ꝛ passū patitur scilꝫ maxima i qua pōt maxima i qua nō pōt mima i qua pōt: mima in q̄ nō pōt. ¶ Tūc ponūt̄ aliq̄ ꝓpositiōes Prima Ꝟtus agētis finiti q̄d agit i aliquā distātiā et pōt agere i minorē non t̄miatur ad maximū i q̄d pōt vt Ꝟt⁹ portatiua fortis nō t̄miatur ad maximū pōdus q̄d sortes pōt portare An̄ ista sic exponitur: sortes portat maximū pōdus ꝛ nō pōt mai⁹ portare illa scd̄a ē falsa cū Ꝟtus portatiua sortis excedat Ꝟtuē resistiuā passi seu ponderis ꝛ nō i idiuisibili igit̄ Similiter dicatur de visibili q̄ nō est danda maxima distantia i qua visibile pōt videri Unde ista sic exponitur. visibile videtur i maxima distantia. i. videtur in magna distā

tia. ⁊ nō pōt videri ī maiori et ista secūda est falsa ⁊ ꝑ hoc soluitur argumētū. Est tñ aduertendū ꝙ ꝓ visibili ponitur talis ꝓpositio. Dabilis ē maxima distãtia ī qua visibile pōt videri et hoc qũ visibile recedit ab oculo. Danda ē etiã mīma ī qua nō potest accedendo ad oculū. Sꝫ nō ē danda maxima ī qua pōt nec minima ī qua pōt ¶ Scḋa ꝓposio nō est danda maxima distantia in qua agens pōt agere ⁊ hoc loq̄ndo de agente p̃io modo Vñ ista sic exponitur. sortes nō videt ꝑ magnã distãtiam potest videre ꝑ maiorē vel sor. nūc nō pōt portare hoc pōdus ⁊ pōt portare maius. ¶ Tercia ꝓpō non est dabilis minima istantia in qua agens pōt agere que sic exponitur ista virtus pōt in illa distantia ⁊ nō pōt in minori ¶ Quarta propositio. virtus actiua terminať ad minimū in quo nō pōt ⁊ dꝫ sic exponi nō pōt in hoc ⁊ pōt in quolibet minus Et similiter dicať de potentia passiua resistiua sed nō de potentia pure passiua quia illa non videtur terminari. Et per hoc pōt solui argumentum. ¶ Sed restat paruū dubium vtrū aliquod lucidū possit ī quolibꝫ medium dispositū quē libꝫ gradum circa gradū sūmū causare. Respondetur breuiter ꝙ non: qꝛ capiť illud lumē ⁊ capitur lumen qḋ est in sūmo vľ ergo illud qḋ est in summo excedit aliud vľ non. Si excedat vel ergo excedit excessu diuisibili vel indiuisibili. si diuisibili ergo sequitur quod potuissꝫ ꝓduci lumē intensus citra sūmū si excedat in excessu indiuisibili. Contra nullꝰ ē talis nec talis est excedere ⁊ hoc capiēdo primã ꝓpōnē in sēsu cōposito. Nã ista ē vera quēlꝫ gradū citra sūmū corpus lucidū pōt ꝓducere in hoc medīū. Sꝫ ista est falsa possibile ē quē libet gradū citra sūmū ꝓducere in hoc medium. ¶ Probatur ꝯñter ꝙ sit dabile minimū in remissione qꝛ si nō sequeretur ꝙ forma posset remitti in infinitū sed hoc est falsum pꝫ ꝯña quia q̄tumcūqꝫ remittatur adhuc erit aliquid remittendum. ¶ Rñdetur ꝑ aliquas ꝓpōes. Prima. forma potest simpliciter remitti in īfinitū. i. ꝑpetuo ⁊ etn̄aliter et hec ꝓpositio ꝓbatur Nã deꝰ potest destruere medietatē latitudinis intense alicuiꝰ forme in vna hora: ⁊ ī alia hora medietatē medietatis et iterū in alia hora medietatē medietatis ⁊ sic in īfinitū. ¶ Scḋa ꝓpositio. forma nō potest in īfinitū remitti ꝑ agens naturale q̄ ꝓpositio sic ꝓbatur: qꝛ si agens naturale remittat formã ī aliqua ꝑte tp̄is remittit aliquã partē illiꝰ forme ⁊ in eq̄li ꝑte tp̄is remittit totã vel maiorē sic ꝙ illa remissio ēnuatur. ¶ Tertia ꝓpositio. ī remissiōe forme nūq̄ ē deueniēdū ad remissiuū neqꝫ ad idiuisibile. Ex quo seq̄tur ꝙ post qualꝫ remissã ē remissior ⁊ post quodlꝫ istãs in quo ē forma remissa est adhuc remissior. Ex quo seq̄tur ꝭm correlarium ꝙ nō ē dare instãs in quo sit remissū sꝫ ex isto nō seq̄tur ꝙ remissio fiat ī infinitū. i. eternaliter Sed cito finietur puta in illo instãti ī quo primo nichil forme erit Et similiter dicatur de motu locali ⁊ de spacio puta ꝙ nō ē dare minimū spaciū extēsiue ¶ Itē arguitur sic. dabilis ē aliqua albedo in aliq̄ ꝑte subiecti sic ꝙ nō pōt eē ī minori ꝑte subiecti ergo alicuiꝰ forme ītēsibilis vel remissibis erit dare minimū Pro solutiōe ē aduertendū ꝙ minimū alicuiꝰ forme pōt capi dupliciter. vno modo ꝙ sic ē paruū ꝙ in tali forma ꝭm intentōnē nō pōt esse minꝰ: ⁊ sic non ē dare minimū alicuius forme

tẽsibil' vl' remissibil'. Aliomõ ꝙ sic ẽ puũ ꝙ min⁹ eo seorsũ ⁊ diuisim nõ põt existere ⁊ de isto ẽ cõtrouersia. Dicit eni gregorius ꝙ sic dabile ẽ minimũ. videt' tñ scot⁹ i scd̃o dicere oppositũ. dicit eni ꝙ lꝫ actiõe sit dare mimũ nõ tñ existẽtia ⁊ ꝑ hoc soluit' argumẽtũ. Et ꝑ maiori' declaratiõe aliquoꝝ supradictoꝝ ponit' vna regula ꝙ qñ ẽ mot⁹ ab vna forma cõtraria i vnã formã ꝯtrari i aꝫ ⁊ illa ꝑtibilit' corrũpit' ⁊ alia ꝑtibilit' generet' tũc erit dare vltimũ i stãs forme prioris i quo erit verũ dicere hec forma tota nũc ẽ ⁊ post hoc tota nõ erit: ⁊ illd̃ istãs ẽ vltimũ instãs nõ eẽ forme generãde puta in quo nichil ei⁹ ẽ et post qd̃ imediate aliqd ei⁹ erit. Sꝫ dubiũ ẽ vtrũ i tali motu sit trãsit⁹ ꝑ media qꝛ videt' dicere aristoteles ꝙ nõ põt fieri trãsit⁹ de ꝯtrario i ꝯtrũ nõ trãsendo per media. Rñdet' ad illd̃ ꝙ dꝫ itelligi i motu locali ⁊ hoc naturalr̃ Et adũte ꝙ qñ aliqs mouet' localit' de extremo i extremũ supple naturaliter trãsit oĩa media tñ nõ ẽ dare primũ vl' minimũ mediũ sicut licꝫ trãseat oĩa media spacia: tñ nullũ ẽ primũ l' mimũ spatiũ nec ẽ dare istãs in quo primo ꝑuenit ad aliqd̃ mediũ Sed dubiũ ẽ vtrũ i aliquo tp̃e aliq̃ forma cõtinue acquiratur donec ad istãs a ⁊ in illo instãti ꝑducat de⁹ vnum gradũ. vtrũ illa forma debeat dici ꝑtibiliter acqsita vl' imꝑtibilit' vel vtrũ habeat primũ instãs sui eẽ vel nõ. Respondetur breuiter ꝙ de illa verũ ẽ dicere ꝙ ꝑtim ꝑtibilit' acq̃ratur ⁊ ꝑtim imꝑtibiliter. ⁊ scd̃m hoc debet aspici quale istãs dꝫ sibi dari Põt dici ꝙ illa tota forma hꝫ primũ instãs sui eẽ añ quã ista tota nõ fuit sꝫ nõ dꝫ dici añ qd̃ aliqd ei⁹ et cuiuslꝫ qd̃ est aliqd eius ꝓfuerit qꝛ illa eẽt falsa. Nã ille gradus q̃ i instanti ꝑducitur nõ prius fuit neqꝫ aliquid eius. ¶ Arguitur sic volẽdo ꝓbare ꝙ aliqua forma ꝑmanẽs habeat vltimũ instãs sui eẽ: ⁊ capio vnũ visibile tricubitũ ⁊ volo ꝙ illd̃ opponat' oculo sic. videlꝫ ꝙ vna ꝑs vocetur a ⁊ alia b. ⁊ alia c. volo vlterius ꝙ solũ a ⁊ b opponãt' ocl'o ⁊ nõ c. notũ est ꝙ a alteri ꝑti oculi opponitur q̃ b. ergo in illa ꝑte oculi causabit visionẽ quã b. tũc volo q̃ illud tricubitũ moueatur ad dextrã partẽ. Tũc sic vel a post illud instãs in quo incipit moueri videtur vel non Si nõ habeo intẽtũ ꝙ eius erit dare vltimũ instãs. Si videatur vl' ergo videtur ꝑ visionẽ qua videtur b vel ꝑ aliã. Nõ per illã qua videtur b. qꝛ visio vnius rei nõ est visio alterius rei. Nec ꝑ aliã qꝛ maxĩe eẽt ꝑ suãmet visionẽ. sꝫ hoc est falsũ qꝛ nõ plus opponitur illi parti ocl'i i quo erit visio: nec ẽ ibi linea dyametri alis oportet ergo dicere ꝙ illa visio trãsmutatur de subiecto i subiectuꝫ ¶ Pro solutiõe ponũtur alique ꝓpões. Prima. visio est forma extensibilis q̃ recipitur in potentia sensitiua q̃ est extensibilis. ¶ Scd̃a ꝓpositio. q̃lꝫ pars rei vise causat suã visionẽ in potẽtia sensitiua nõ quidẽ vna ꝑs in vna ꝑte ⁊ alia pars i alia parte/ sꝫ q̃libet visio cuiuslibet partis rei vise recipitur in tota potentia sensitiua. Ex quo sequitur ꝙ vna visio in eodẽ nõ est magis extẽsa q̃ alia licet vna sit extensior q̃ alia. ¶ Tercia ꝓpõ. sicut rei vise sunt infinite partes secundũ extensionẽ: sic ipsius visionis sunt infinite partes eiusdem proportionis secundum intensionem ⁊ equales secundum extensionem. quia quelibet pars proportionabilis visibilis

causat visionem in toto oculo ita q̄
visio maioris partis visibilis erit p
fectior. Ex quo seq̄tur solutio argu
mēti q tales visiōes pn̄t successiue
remitti. ⁊ ıd̄o qñ a rēouetur ab ocl̄o
ei⁹ visio successiue dep̄dr̄ ita q post
ea nō ita p̄fecte videt̄ Sȝ restat vna
p̄ua difficultas. vtrū forma q̄ remit
titur successiue sit itēsior i quocūqȝ
instanti q erit post in quocunqȝ in/
stāti qd̄ pōt declarari p practicā. ⁊
arguat̄ q nō. q2 vl̄ eēt p aliquē gra
dū p̄cise quē haberet i illo istāti vel
p nichil sȝ nullū illoꝝ ē dicēdū igr̄.
Rñdet̄ p aliquas ꝓpōes. Pria for
ma q̄ remittitur ē sēp intēsior i quo
libet istāti q̄ erit p⁹ illd̄ istās Scd̄a
ꝓpō. forma illa nō ē sic itēsior i infi
tū Tercia, ꝓpō. per nullū gradū p̄ci
se ē intēcior q̄ erit īmediate p⁹ hoc
instās pȝ q2 signetur illud per qd̄ p̄
cise ē intēsior ⁊ sit a tūc p⁹ instās nū
q̄ a erit p̄cise p̄ditū ergo nūq̄ erit
remissior. Itē in tp̄e īmediato post
illd̄ instās nichil est illi⁹ perditū er
go erit ita intēsa ⁊ illud pōt decla=
rari per sil̄e. Sit eni aliqd̄ corp⁹ cu
bitale sup̄ spacium sibi eq̄le qd̄ sit a
⁊ icipiat moueri v̄sus altiorē partē
spacii q̄ sib b. ⁊ sit distātia int̄ a ⁊ b.
duoꝝ cubitoꝝ hoc posito i hoc istā=
ti i quo hoc corp⁹ hȝ vltimū q̄etū eē
⁊ icipit moueri cōtinue v̄sus b cor=
pus motū hȝ totū spac ū a. ⁊ īmedia
te post hoc istās non hēbit hoc totū
spaciuȝ a. hȝ tñ aliq̄d spacii a. ergo
aliq̄d de spacio qd̄ nō habuit p⁹ hoc
istās hȝ etiam aliq̄d de spacio a qd̄
habuit. Et dico q nichil a hȝ nūc de
spacio a. cui⁹ nichil habebit p⁹ hoc
instās: nec pōt sumi qd̄ p̄cise habuit
qd̄ post īmediate nō habebit: nec ta
le de⁹ nouit. Et sil̄r dicat̄ eē forma q̄
cōtinue remittit̄ videlȝ q in istāti ē
intēsior: ⁊ īmediate post habebit ali
q̄d qd̄ habuit in istāti ⁊ aliq̄d ē dep̄
ditū qd̄ p̄cise nō est dabile: nec deus
nouit illud. Pro maiori declaratio
ne aliquoꝝ supradictoꝝ mouentur
alique parue dubitationes. ¶ Pri
ma. vtrum aliquis lapis quē sortes
pōt portare possit tātū augeri q nō
possit plus portare. Et arguit̄ q nō
q2 capio illud tp̄s in quo sortes pōt
portare lapidē: ⁊ capio tp̄s i quo nō
pōt portare: ⁊ capio instās cōtinuās
illa duo tp̄a. vl̄ ergo in illo instanti
pōt portare vel non: si pōt portare
erit dabilis maxim⁹ lapis quē sor.
pōt portare. Nec ē dicēdū q nō. q2
sēp sortes añ illd̄ instās potuit por=
tare ⁊ v̄tus ei⁹ in illo istāti nō ē di=
minuta ⁊ nichil lapidis ē ñc qd̄ pri⁹
nō fuit igr̄. Rñdet̄ q i illo istāti non
pōt ıd̄o argumētū bñ ꝓbat q ē da=
re mimū i qd̄ nō pōt ⁊ dico q i illo
istāti lapis ē auctus. ⁊ nūq̄ pri⁹ sic
fuit auctus. vl̄ nūq̄ prius fuit tātus
Nec est dabilis gradus p̄cise p quē
fuit auctus: nec de⁹ cognoscit q2 ni
chil ē. ⁊ ipossibile ē dare talē gradū
¶ Scd̄a difficultas vtrū aliqd̄ visi
bile qd̄ nō videtur possit tm̄ ꝯtinue
augeri qd̄ postea possit videri. ⁊ ar̄
q nō q2 capiat̄ illd̄ tp̄s i quo nō pōt
videri ⁊ tp̄s i quo pōt videri: ⁊ istās
cōtinuās illa duo tp̄a vl̄ in illo istā
ti videtur vel nō: nō ē dicēdū nō/ q2
esset dabile maximū visibile qd̄ nō
pōt. nec ē dicēdū q possit. quia esset
dare minimum visibile in qd̄ potest
qd̄ est falsū. Nā si virtus visiua pos
sit in aliquod pōt adhuc in minori.
Rñdet̄ q in illo istāti nō videtur vt
⁊ postea videbr̄. Dico vlterius q ē
dabile maximū visibile qd̄ nō pōt.
qd̄ pōt satis ostēdi p viaȝ ꝯdictiōis
oñdēdo ꝯdictoria successiue de eo=
dē verificari ⁊ ista subtilit̄ dn̄t aspici
Et ꝓ maiori declaratione ponūtur

aliq̃ ꝓpõnes de maximo ꝛ minimo Prima ꝓpõ. nõ est dabile maximũ tp̃s ꝑ qḋ aliqḋ futurũ põt eẽ futurũ vt nõ ẽ dabile maximũ tp̃s ꝑ qḋ dies iudicii põ eẽ futurꝰ pꝫ qꝛ illo tp̃e dato pñt dari maiꝰ igiꝉ illḋ nõ erit maximũ. ¶ Scḋa ꝓpõ. nõ est dare minimũ tp̃s ꝑ qḋ dies iudicii nõ potest eẽ futurꝰ. nã sic exponiꝉ. dabile ẽ aliqḋ ꝑuũ tp̃s ĩ quo dies iudicii ñ põt eẽ futurꝰ: ꝛ ĩ miori põt eẽ futurꝰ Ex quo seq̃ꝉ ꝙ nõ ẽ dabile tp̃s maximũ ꝑ qḋ poterit eẽ. ſꝫ bñ ẽ dabile minimũ ꝑ qḋ nõ poterit eẽ. Ex quo sequtur vlteriꝰ ꝙ nõ ẽ dabile primuꝫ instãs futurũ in quo tu poteris esse dato ꝙ tu iã nõ sis neqꝫ ẽ dabile vltimũ instãs futurũ in quo tu nõ poteris eẽ: qꝛ ĩfinitũ erit tp̃s vt supponitur ꝛ nõ poteris ĩ infinitũ durare ergo erũt infinita istãtia in q̃bꝫ nõ poteris eẽ. ¶ Tercia ꝓpõ. nõ est dare itẽsissimũ gradũ quẽ hꝫ aliq̃ forma. pꝫ qꝛ vel ille itẽsissimꝰ gradꝰ eẽt medietas illiꝰ forme vel aliq̃d illiꝰ forme nõ medietas qꝛ medietate aliq̃d ẽ intẽsiꝰ: nec aliq̃d illiꝰ qꝛ quocũqꝫ dato ĩ forma illa aliq̃d ẽ maiꝰ Ex quo sequtur ꝙ nõ ẽ dare remississimũ gradũ quẽ nõ hꝫ aliq̃ forma. qꝛ quocũqꝫ dato dabilis est minor. ¶ Quarta ꝓpõ. dabile ẽ maximũ actiuũ a quo b passiuũ nõ põt pati. pꝫ qꝛ passiuũ põt eẽ tãte resistẽtie ꝙ te actiuitatis ẽ actiuũ quo facto nõ poterit pati ab eo ꝛ tñ a quolꝫ maiori poterit pati. Ex quo sequtur ꝙ nõ est dabile minimũ actiuũ a quo põt pati neqꝫ maximũ a quo neqꝫ minimũ a quo nõ Et ꝓportionabiliꝉ pñt poni quattuor ꝓpões de aliis ꝟtutibꝫ actiuis ꝛ passiuis. vt nõ est dabile maximũ põdꝰ qḋ sortes põt portare nec maximũ qḋ nõ nec minimũ qḋ. ſꝫ bñ minimũ qḋ nõ vñ ista clare pñt videri ꝑ experiẽtes. Añ ꝓpõ de maxio in qua nõ poniꝉ negatio dꝫ exponi ꝑ vnã copulatiuã cuiꝰ prima pars ẽ affirmatiua de positiuo ꝛ scḋa negatiua. Sꝫ ꝓpõ de maxio in q̃ poniꝉ negatio nõ cadẽs supra suꝑlatiuũ expõiꝉ ꝑ vnã copulatiuã cuiꝰ pria ꝑs ẽ negatiua ꝛ scḋa affirmatiua. Et siꝉr dicatur de ꝓpõibus de minimo. Ut dabile ẽ maximũ põdus qḋ sortes põt portare sic exponitur dabile ẽ põdus qḋ sor. põt portare ꝛ non est dabile maiꝰ qḋ sortes possit portare Dabile ẽ maximũ põdꝰ qḋ nõ põt por. Nõ ẽ dabile maxiꝫ põdꝰ qḋ põt portare: ꝛ ẽ dabile maius qḋ põt portare. ¶ Sed dubitatur vtrũ calefaciẽs possit causare calorẽ in infinitũ. Et videtur ꝙ nõ qꝛ virtꝰ eiꝰ terminatur ad minimũ in quo nõ põt igitur. ¶ In oppositum arguitur qꝛ quocũqꝫ calore dato et causato a calefaciẽte põt adhuc in maiorẽ pꝫ qꝛ qñ agit virtꝰ eius fortificatur qꝛ effectus eiꝰ cõcurrit cũ eo ad agẽdũ ergo qñ effectus ẽ maius tãto fortius agit. ¶ Pro solutione supponitur ꝙ duplices sũt effectus Quidã sũt effectꝰ q̃ dũ ꝓducuntur cõcurrũt cũ suis agẽtibꝰ ad ꝓducẽdũ cõsimiles effectus vt pꝫ de calore ꝛ frigiditate ꝛ multis aliis. Pꝫ etiã hoc ĩ multis aliis effectibꝰ sicut de igne. ignis eñi dũ ꝓducitur producit ignẽ cũ principali agẽte et in istis effectibꝫ nõ est dare maximuꝫ in qḋ põt nec mĩmũ in qḋ nõ põt. pꝫ qꝛ illi effectꝰ cũ pñcipali agẽte pñt ꝓducere effectuꝫ equalẽ principali agente ꝛ iterũ ille cũ prioribꝫ agẽtibꝫ põt maiorẽ effectũ ꝓducere. Alii sũt effectus q̃ dũ ꝓducuntur nõ concurrũt cũ principali agẽte ad ꝓducendũ cõsimiles effectus sicut pꝫ de albedine ꝛ nigredine ꝛ in istis virtus terminatur ad minimũ in quo nõ potest et non in aliis effectibus.

¶ Sed restat videre de augmẽtatione et diminutiõe que fiũt p rarefactionẽ et cõdẽsationẽ. Et p declaratione supponitur q de isto dubio sũt quattuor modi dicẽdi modernorũ. vnus est aliquorũ qui dicũt q cõdensatio terminatur ad densitatem que est vna qualitas de quarta spe qualitatis: et rarefactio terminatur ad raritatẽ que ẽ etiã vna qualitas de quarta spe qualitatis. Sed iste mod9 videtur esse grossus et nõ verus: qr remota illa qualitate et partibus corporis rarefacti eodẽmodo remanẽtibus nõ minus corpus dr rarefactũ vel densũ igitur illa qualitas supflue ponitur. Alius est modus quo p condẽsationẽ aliq̃ qualitas depdit: et p rarefactionẽ aliqua q̃titas acqrit. Unde ymaginat iste modus q sicut aliqd dicitur intẽdi p additionẽ noui grad9 ita corp9 dr extẽdi per additionẽ noue q̃titatis et sicut q̃litas dicitur remitti p depditionẽ alicui9 grad9 ita corp9 dicitur fieri min9 extẽsũ p depditionẽ alicui9 q̃titatis. Et sic vult habere iste mod9 q in rarefactiõe semp acqritur aliqua pars q̃titatis: et i cõdensatione semp depdit aliq̃ pars q̃titatis. Sed cõtra istũ modũ dicẽdi arguit: qr tũc seqret q penetratio dimẽsionũ eẽt possibilis: sz hoc ẽ falsũ igit: cõña patet qr cũ magnitudine p̃existente acqritur noua magnitudo simul extensa: cũ illa magnitudie p̃existẽte et p cõñs ille se penetrant. Secũdo sic. seqret q accidentia migrarent de subiecto i subiectũ: cõñs ẽ falsũ igit. cõña patet qa si aliqd corpus pedale fiat bipedale p rarefactionẽ pedalitas q̃ prius erat extẽsa toti corpori: nõ est extensa nisi vni parti corporis cũ illd corpus sit bipedale nã si inhereat alteri parti/tunc accipitur aliud subiectũ. ¶ Itẽ seqretur q magnitudo q̃ acqrit p rarefactionẽ supflueret qr magnitudo q̃ prius erat añ rarefectionẽ maneret p totũ corpus rarefactũ ergo illa sufficit ad denominandũ illud sic extẽsũ. Sed qr iste modus ẽ pbabilis ideo respondendũ est ad rões. ¶ Ad primam dicit q aristoteles voluit q plures dimẽsiones extra se inuicẽ existentes nõ possunt simul eẽ penetratiue et hoc ẽ verũ naturalit loqndo: vel põt dici q plures dimẽsiones esse simul in eodẽ subiecto et nõ reddere illd subiectũ extẽsius q̃ vna illarũ ẽ impossibile sicut plures gradus albedinis faciũt subiectũ albi9 q̃ faceret vnus illorũ: ita etiã i pposito plures dimẽsiones simul existẽtes debent reddere subiectũ extẽsius et hoc nõ est impossibile. Dixit eni iste q i rarefactione cũ dimẽsione p̃cedenti et dimẽsione q̃ acqiritur i rarefactõe fit maior extẽsio. ¶ Ad scdam negatur cõseqntia. Et ad probationẽ dicitur breuiter q q̃titas precedẽs rarefactionem post rarefactionem inheret ipi toti sicut prius. sed cũ illa acqsita ẽ vna noua magnitudo q̃ due sufficiunt denominare simul subiectũ tantũ et neutra illarũ se sola sufficeret sic denoĩare subiectum ¶ Ad t̃ciã dr q lz illa magnitudo sic extensa inhereat toti. tñ nõ ẽ sufficiẽs sic denoĩare subiectũ. Alius est modus dicẽdi q in rarefactiõe acquiritur de nouo vna quantitas maior q̃ precedẽs. et q p̃cedẽs totaliter corrũpitur etiã in cõdẽsatione acquiritur q̃titas noua minor q̃ p̃cedens et p̃cedens totaliter corrũpitur. et iste modus etiã est pbabilis et multũ cõformis modo p̃cedenti. Alius est mod9 dicẽdi q̃ dicit q rarefactio et cõdẽsatõ fiũt p̃cise p motũ localẽ imo sũt mer mo t9 locales

¶ Unde rarefactio ē motus ꝑ quē partes abinuicem elongantur vel fiunt distentiores. Et condensatio ē motus per quē partes approximantur vel fiunt ꝓximiores. Sꝫ contra ista arguitur Et p̄io de rarefactōe qꝛ si rarefactio sic fieret sequeretur ꝙ esset penetratio dimēsionū quia quando aliquod corpus rarefit tūc partes ei⁹ elongātur ab inuicē: vel ergo in tali elōgatione partes recipiuntur in pleno vel in vacuo: non in vacuo. ergo in pleno. vel ergo illud plenum cedit vel nō si nō ergo erit penetratio dimensionū. si cedit vel ergo iterū recipitur in pleno vł in vacuo ⁊ sic in infinitū. ¶ Scđo sic. si sic oporteret ꝙ om̄e qđ rarefit moueretur localiter sed hoc videt̃ falsū igitur. ꝯña tñ ꝓbatur. qꝛ illud mouetur localiter cui⁹ q̄libet pars mouetur localiter. sed illud qđ rarefit quelibet pars mouetur localiter igitur ¶ Tercio sic: sequeret̃ ꝙ pedale eēt bipedale sꝫ hoc est falsum igitur. ꝯña ꝓbatur ⁊ volo ꝙ sit vnū corpus cuius quātitas est pedalis ipsa per rarefactionē est bipedalis sine aliquo intrinseco addito vł remoto igitur. ¶ Deinde arguit̃ contra modū condensatiōis: nā si i condensatiōe ꝑtes approximarent̃ ad seinuicē vel ergo reciperētur in pleno vel in vacuo sed nullū est dicendū igit̃: minor ꝓbatur sicut ꝓbatū fuit de rarefactione. ¶ Secūdo sic sequeretur ꝙ partes alicuius corporis imediate possēt fieri imediatiores ꝙ̄ sint sed hoc ē falsū qꝛ nō possūt fieri imediatiores ꝙ̄ ꝙ cōtinuātur ꝑ indiuisibile sicut continuātur Itē seq̄retur ꝙ duo corpora possent esse simul i eodē corpore adequate ꝯn̄s est falsū ꝯña ꝓbatur ponendo ꝙ a sit corpus bipedale cui⁹ medietates sūt pedalitas. ⁊ cōdenset̃ quousqꝫ fiat pedale tunc duo pedalia puta ille due medietates erūt adeq̄te i eodē loco. sꝫ qꝛ iste mod⁹ ē multū ꝓbabilis inter ceteros modos ideo respōdēdū est ad rationes

¶ Ad primā dicitur breuiter ꝙ in rarefactōe alicui⁹ corporis partes cedunt in plenū igitur vlterius ꝙ illud plenū vel aliud ꝓpinquū condensatur et sic non oportet celū rūpi. Et si quis dicat ergo sequitur ꝙ nunꝙ̄ fieret rarefactio sine condēsatione dico certe ꝙ verū est ¶ Ad secundā dicitur ꝙ illud quod rarefit oportet moueri localiter vel secundū se vel secundū suas partes.

¶ Ad terciaꝫ dicitur ꝙ pedalitas et bipedalitas bicubitū ⁊ tricubitum non sunt sp̄es quātitatis sꝫ sūt sp̄es situs. ita ꝙ bipedalitas dicit talem distantiā duarū partium ad partes loci: ideo non ē incōueniens successiue idem esse pedale et bipedale imo quantitas eadem numero manens que prius erat pedalis in rarefactione fit bipedalis. qꝛ eademquātitas que erat parua in rarefactione ē maior. Ad alias rōes de condensatione ¶ Ad primā dicitur ꝙ recipiunt̃ in pleno. ⁊ ꝙ partes adinuicē cedunt ¶ Ad secūdā dicitur ꝙ in condensatione nō omnes partes efficiuntur ꝓximiores: neqꝫ imediatiores: sed solū partes distantes sicut tertia quarta quita septima ⁊ maxime partes extremales. Ad aliam eodem mō dicatur.

Finis

